



## Uppdragsbeskrivning

Kulturmiljöprogrammet ska utgöra ett kunskapsunderlag och vara ett verktyg i kommunens arbete med det lokala kulturarvet. Kunskapsunderlaget ska möjliggöra en strategisk fysisk planering på kommunal nivå, vara underlag för bygglovhantering samt detaljplanearbetet. Underlaget ska rikta sig till tjänstemännen inom plan- och bygglovshanteringen men även till fastighetsägare och en intresserad allmänhet. Det ska utformas för att även kunna väcka intresse och användas av kommuninvånarna. Programmet har sin utgångspunkt i det befintliga kulturmiljöprogrammet från 1995. Det nya programmet förhåller sig till den nya plan- och bygglagen och de styrmedel som idag finns för kulturmiljön. Den nya inventeringen innefattar även senare bebyggelse som modernismen och fram till 1990.

De bebyggda miljöernas kulturhistoriska värden utgör en viktig samhällsresurs som stärker kommunens identitet. Kulturmiljöprogrammet ska uppmuntra till varsamhet men också lyfta fram stadens kulturhistoria som en resurs och utgångspunkt för utveckling av en attraktiv livsmiljö. Avsikten är att det ska resultera i en tydlig kommunal kulturmiljöprofil.

Uppdraget inkluderar en övergripande strategisk del som gäller hela kommunen. Där ett system för utpekande av miljöer och byggnader utformas i enlighet med plan- och bygglagen. Riktlinjer för hur utpekade miljöer eller byggnader hanteras i plan- eller bygglovsfrågor tas fram och kopplas till plan- och bygglagens bestämmelser.

Kommunens bebyggelse inventeras enligt överenskommelse i de tio områden som valdes redan i det tidigare kulturmiljöprogrammet. Byggnader utanför de avgränsningarna inventeras ej, men nya byggnader kan tillkomma inom respektive område eftersom synen på vad som är kulturhistoriskt värdefullt inte är statiskt och har förändrats sedan 1995. Det nya kulturmiljöprogrammet ska inkludera även modernismens byggnader.

En uppdatering av det arkeologiska kunskapsläget genomförs utifrån fornlämningsbilden och omfattar hela kommunen, baserat på den information som finns i Riksantikvarieämbetets Fornminnesregister (FMIS). I FMIS finns samlad information om Sveriges alla hittills inventerade fornlämningar. Lämningarna daterar från stenålder fram till 1900-tal och omfattar en stor mängd olika lämningar. Olika ämningstyper presenteras i text och karta för att illustrera lokalisering i landskapet och visa på mönster av mänsklig aktivitet över tid. Presentationen som utgår från förekomst och fornlämningsbestånd ska resultera i en större förståelse för hur kända och okända lämningar förekommer i landskapet samt hur de påverkar samhällsplanering och bygglov. Det ska även kunna användas som underlag för lokala studier och utökad kännedom om kommunens historia. Sedan det senaste kulturmiljöprogrammet gjordes har det skett en förändring i kulturmiljölagen vilket innebär att alla varaktigt övergivna lämningar som uppkommit innan 1850 är fornlämningar. Detta innebär att en stor del av det som klassificeras som lägenhetsbebyggelse/husgrund nu fått ett starkare lagskydd. Genom att göra en fördjupad studie av två mindre områden så avser vi belysa hur många av dem som omfattas av lagändringen, och hur man kan hantera dem tidigt i planeringsprocessen.

## Metod för bebyggelsen

Arbetet inleds med ett strategiskt arbete där systemet för klassificering av byggnader och miljöer utformas. Där beskrivs riktlinjer för hur utpekade miljöer och byggnader hanteras i plan- eller bygglovsprocessen. Även gällande lagar för att påverka bebyggelse med kulturhistoriska värden beskrivs och kopplas till klassificering och riktlinjer.



Områdesinventeringarna förbereds genom en inläsning på områdets historiska utveckling och kontext. Fältinventeringen förbereds med kartmaterial samt genomgång av tidigare utpekade bebyggelse. Alla byggnader i tätorterna Degerfors, Svartå och Åtorp inventeras och de byggnader och miljöer som på plats bedöms som kulturhistoriskt värdefulla fotograferas. Arkivsök görs i kommunens bygglovsarkiv för att om möjligt inkludera uppgifter som byggår och arkitekt där sådant saknas. Slutlig bedömning och urval med värdemotivering och klassning görs i samråd mellan de byggnadsantikvarier som deltar i projektet. Byggnadernas värde motiveras och viktiga karaktärsdrag beskrivs kortfattat. Områdeshistorikerna från 1995 uppdateras. De sju övriga områdena totalinventeras, karaktäriseras och värderas som sammanhängande miljöer med bildmaterial som visar exempel på de värdefulla karaktärer som beskrivs. Generella riktlinjer för varsamhet med områdets karaktär och kulturhistoriska värde formuleras och områdeshistorikerna uppdateras. Rapporten utformas med en logisk disposition samt bildsätts.

Värderingen av byggnader och miljöer har utgångspunkt i de förhållningssätt som beskrivs i riksantikvarieämbetets skrift "Plattform för kulturhistorisk värdering och urval" från 2015.

I slutfasen görs en kommunövergripande karakterisering med de kulturhistoriskt intressanta områdena som utgångspunkt. Ett granskningsmaterial presenteras för kommunen.

## **Disposition**

Materialet presenteras i rapportform med ett övergripande inledningskapitel. I inledningen ges en översiktlig historik för Degerfors kommun som delvis baseras på kulturmiljöprogrammet från 1995. Historiken sträcker sig från förhistorisk tid till idag. Platser med kända fornlämningar markeras på kartor enligt lämningstyp. De tio utpekade bebyggelseområdena presenteras med en övergripande karaktärisering samt utpekande av enskilda byggnader. Byggnader presenteras med bild, kort värdemotivering, viktiga karaktärsdrag, klassificering och om det är känt, med arkitekt och byggår. Avsikten är att vissa områden eller delområden ska kunna hanteras genom områdeskaraktäriseringar, medan utpekanden av enskilda byggnader görs för vissa områden. Rapporten utformas med rikligt bildmaterial.

Rapporten skrivs så att den riktar sig till tjänstemän såväl som allmänheten. Texten ska vara enkel att ta till sig och väcka intresse för kommunens kulturmiljöer. Allt underlag i form av textfiler, kartor och fotografier kan lämnas till kommunen.